

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ КИЇВСЬКОЇ ФІЛАРМОНІЇ 1970-Х РОКІВ У ПРОЄКЦІЇ ФОРТЕПІАННОГО МИСТЕЦТВА

Ю. М. Зубай

Київська муніципальна академія музики ім. Р. Глієра, м. Київ, Україна
yuriyzubay@gmail.com

Y. Zubay

R. Glière Kyiv Municipal Academy of Music, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1475-8368>

Ю. М. Зубай. Концертна діяльність київської філармонії 1970-х років у проєкції фортепіанного мистецтва

Метою статті є комплексне дослідження концертної діяльності київської філармонії 1970-х рр. у контексті фортепіанного мистецтва та динаміки українського музичного життя в загальносоюзному й міжнародному середовищі. На основі міждисциплінарного підходу й архівних джерел проаналізовано репертуарну стратегію, специфіку концертного процесу та роль філармонії як провідного осередку культурної комунікації. Особливу увагу приділено творчості українських піаністів і їхній участі в концертах, фестивалях та освітніх програмах, а також гастрольям зарубіжних виконавців, що розширили естетичні орієнтири публіки. Новизна полягає в цілісному осмисленні практик 1970-х рр. і визначенні внеску філармонії в збереження національних традицій та інтеграцію української музики в європейський контекст. У підсумку доведено, що 1970-ті рр. стали періодом інтенсивного розвитку концертного життя Києва, коли філармонія відігравала роль не лише організатора, а й ідейного координатора творчих процесів, об'єднуючи провідних митців різних поколінь і регіонів.

Ключові слова: київська філармонія, фортепіанне виконавство, концертно-сценічна діяльність, репертуарна політика, гастрольні піаністи, музична культура 1970-х.

Y. Zubay. Concert activities of the Kyiv Philharmonic in the 1970s as reflected in piano art

The purpose of the article is to provide a comprehensive study of the concert activity of the Kyiv Philharmonic in the 1970s through the prism of piano art, which makes it possible to reveal the dynamics of the development of Ukrainian musical life in connection with artistic processes of the all-Union and international cultural space.

The methodology of the theoretical analysis is based on an interdisciplinary approach combining historical-cultural, analytical, biographical, and comparative

methods. The source base includes archival materials from the Central State Archive-Museum of Literature and Arts of Ukraine, concert posters, performance programs, press reviews, and documentary film materials. The application of a complex methodological approach made it possible not only to systematize factual material but also to identify internal patterns of the concert process, the specifics of repertoire policy, and the role of the Philharmonic as a leading center of Kyiv's musical life.

The results. Special attention is paid to piano performance as a factor of cultural communication and preservation of national traditions during a period of active international contacts. The activities of Ukrainian pianists — Yevhen Rzhанov, Maria Krushelnyska, Mykhailo Lehotskyi, Mykola Silvanskyi, representatives of the Kyiv Conservatory, and the younger generation of performers — are analyzed, as well as their participation in author's and jubilee concerts, festivals, and educational projects, including the Kyiv Children's Philharmonic. At the center of the study is the repertoire strategy of the institution, which combined classical works of the world canon with music by Ukrainian composers of the XX century, contributing to the formation of a national artistic space and its integration into the international context.

An important aspect is the coverage of the geography of foreign pianists' tours — representatives of various countries who introduced the Kyiv audience to different performing schools, new repertoire, and stylistic tendencies of world piano art. These contacts deepened cultural exchange, expanded the audience's aesthetic orientations, and contributed to raising the professional level of Ukrainian performers.

The scientific novelty of the article lies in the first attempt to comprehensively conceptualize the concert practice of the Kyiv Philharmonic in the 1970s in the context of piano art, to define its role in preserving and popularizing Ukrainian music, and to identify the interrelations between artistic schools, institutions, and the repertoire policies of the era.

The practical significance of the research lies in the possibility of using the obtained results in further

musicological studies and in reconstructions of concert processes of the second half of the XX century. The conclusions presented in this article contribute to a deeper understanding of the mechanisms of development of Ukrainian piano culture and its integration into the broader European artistic context.

Keywords: *Kyiv Philharmonic Society, piano performance, concert and stage activities, repertoire policy, touring pianists, musical culture of the 1970s.*

Постановка проблеми. У 1970-ті рр. київська філармонія стала одним із провідних центрів музичного життя України, де перетиналися творчі шляхи вітчизняних і зарубіжних піаністів. Саме цей період позначився активним розвитком концертно-сценічних форм, розширенням репертуару та зростанням кількості авторських вечорів, що впливало на формування художніх орієнтирів публіки.

Попри очевидну важливість цього етапу для історії українського музичного виконавства, концертна діяльність піаністів Київської філармонії 1970-х рр. досліджена недостатньо. Наявні публікації здебільшого зосереджуються на окремих постатях або загальних культурних тенденціях, залишаючи поза увагою цілісну картину філармонійного життя та його роль у популяризації української музики.

Актуальність проблеми визначається необхідністю осмислення взаємодії виконавців, освітніх інституцій та гастрольної практики, що в сукупності формували професійний простір фортепіанного мистецтва в Україні. Вивчення цього досвіду дозволяє глибше зрозуміти механізми культурної комунікації та збереження національних традицій у добу інтенсивних міжнародних контактів.

Методологія статті ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує історико-культурний, аналітичний, біографічний та порівняльний методи. Використання архівних матеріалів, концертних афіш, програм виступів і рецензій у пресі забезпечує реконструкцію концертного процесу й точне відтворення виконавських практик доби. Такий комплексний підхід дозволяє виявити структурні закономірності діяльності київської філармонії, простежити динаміку репертуарної політики та визначити роль фортепіанного мистецтва у формуванні культурного простору 1970-х рр.

Мета статті — всебічне вивчення концертної діяльності київської філармонії 1970-х рр. у проєкції фортепіанного мистецтва, що дозволяє осмислити цей період як важливий етап становлення сучасної української музичної культури. Завданням дослідження є виявлення художніх, організаційних та соціокультурних чинників, які визначали особливість концертного процесу, а також простеження взаємодії між виконавськими школами, освітніми інституціями й гастрольною практикою. Важливим аспектом буде аналіз репертуарної політики філармонії, зокрема її ролі в популяризації творчості українських композиторів і збереженні фортепіанної спадщини. Стаття також має на меті окреслити внесок окремих піаністів у формування мистецького середовища доби та простежити культурні зв'язки між українськими й зарубіжними виконавцями. Дослідження спрямоване на виявлення тенденцій розвитку концертного життя як системного явища, у якому поєднуються естетичні, інституційні та соціальні виміри. У ширшому контексті метою є формування уявлення про філармонію як динамічну платформу, що сприяла інтеграції українського фортепіанного мистецтва у світовий культурний простір, одночасно зберігаючи й трансформуючи національні традиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія та діяльність київської філармонії розглядалися в різних аспектах — від фіксації концертних подій у пресі та періодиці 1970-х рр. (газеті «Вечірній Київ» (Вечірній Київ, 1970), журналах «Музика» (Дитяча філармонія, 1970; Каплюк, 1979), «Театрально-концертний Київ» (Савчук, 1979, с. 6) до науково-аналітичних досліджень останніх десятиліть. Важливим джерелом для відтворення цілісної картини концертного життя залишаються архівні матеріали Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, що містять афіші та програми концертів (Центральний державний архів-музей, 1970–1979а, Центральний державний архів-музей, 1970–1079b). Значний евристичний потенціал мають і документальні свідчення — зокрема кіносюжети, присвячені творчим вечорам видатних українських композиторів (UkrKinoChronika, 2025).

Серед сучасних досліджень особливе місце посідають праці, які висвітлюють як загальні культурні стратегії, так і окремі виконавські практики. У працях Е. Яворського (Яворський, 2003), Н. Семененко (Семененко, 2015) та О. Рожка (Рожок, 2016) аналізується місце філармонії в системі національної музичної культури та окреслюються її методологічні й управлінські засади. Наукові розвідки М. Рижової (Рижова, 2025a, Рижова, 2025b) зосереджені на сценічних та перформативних проєктах філармонії, а стаття В. Каменської (Каменська, 2025) — на стильових процесах української музики 1970-х рр., переважно фортепіанної. Окрему увагу привертають дослідження виконавських постатей, зокрема стаття О. Олексюка та Д. Штейна (Олексюк, & Штейн, 2025), присвячена Євгену Ржанову, а також монографія «Київська фортепіанна школа. Імена та часи» (Рощина & Ринденко, 2013), де систематизовано внесок українських піаністів у формуванні фортепіанного мистецтва другої половини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз концертної діяльності київської філармонії 1970-х рр. дозволяє простежити як розвиток окремих виконавських практик, так і загальні тенденції культурного життя доби. У цей період відбуваються розширення концертних форматів, поява нових мистецьких проєктів та активна взаємодія провідних професорів, молодих виконавців і зарубіжних гастролерів. Філармонія постає не лише як концертний майданчик, але й як інституція, що визначала художні орієнтири та сприяла популяризації українського фортепіанного мистецтва.

Подальший виклад зосереджується на специфіці репертуарної політики, участі українських і зарубіжних піаністів у концертному житті та на тих проєктах, які забезпечили інтеграцію національної виконавської школи в ширший міжнародний культурний простір.

Нові проєкти філармонії, започатковані в 1970-х рр. У цей період розпочалася співпраця оркестру народних інструментів з філармонією (1970), київський камерний оркестр увійшов до складу філармонії, відбулося переведення тріо

бандуристок до складу київської філармонії зі складу «Укрконцерту» (1972), започатковано всесоюзні фестивалі мистецтв «Київська весна» та «Золота осінь» (1973), а також філармонія активно долучилась до заходів, заснованої в 1976 р. київської міської організації Спілки композиторів України, однак особливе місце серед філармонійних проєктів цього періоду посідає київська дитяча філармонія.

Київська дитяча філармонія, відкриття якої відбулося у 1970 р., незмінно проводить кожного сезону шість концертів уже 55 років поспіль, переважна більшість з яких тематичні. Упродовж 1970-х рр. суттєва низка її заходів відводилась саме на концерти, присвячені фортепіанній музиці. Серед них — захід, присвячений 75-річчю від дня народження В. Косенка (1971, за участі викладачів київської державної консерваторії (далі КДК) — Павла Батюшкова та Юхима Толпіна), концерт до 130-річчя М. Лисенка (1972 р., серед учасників — викладачки КДК — Рада та Наталія Лисенко) та ін. Поряд із діяльністю дитячої філармонії особливе місце посідали виступи піаністів, чия творчість визначала музичні орієнтири установи.

До штату піаністів київської філармонії в 1970-х рр. входили такі постаті, як Роман Гіндін, Альфред Кухарев, Галій Ельперін, Елеонора Пірадова, Володимир Тюрін, Світлана Черношей, Неліда Афанасьєва та ін. Усі вони різною мірою поєднували у своїй діяльності сольну виконавську та концертмейстерську діяльність, але саме сфера їх сольної виконавської діяльності переважно була зосереджена в культурно-просвітницьких заходах філармонії, що відбувались у різноманітних державних установах (переважно школах). Ці концерти готувались у співпраці з іншими штатними інструменталістами та вокалістами філармонії і майже ніколи не були присвячені виключно фортепіанній музиці.

Євген Ржанов упродовж 1970-х рр., у межах заходів філармонії, став одним з провідних учасників. Його діяльність була зосереджена в сольних фортепіанних та клавесинних (меншою мірою) виступах у збірних концертах, участю в концертах симфонічної музики, де він виконав

1. С. Черношей та Н. Афанасьєва неодноразово виступали також як фортепіанний ансамбль.

за цей час далеко не один десяток концертів для фортепіано з оркестром, виступи з квінтетом ім. М. Лисенка та виступи із сольними концертами.

Протягом 1970-х рр. у межах філармонійних заходів Є. Ржанов виконував концерти для фортепіано з оркестром, серед яких: Концерт Л. Ревуцького (1970, диригент — Н. Рахлін), Концерт №4 М. Сільванського (1971, диригент — В. Гнедаш), Концерт Ж. Колодуб (1972, диригент — В. Гнедаш), Концерт №20 В. А. Моцарта (1973, диригент — В. Нойман), Концерт для лівої руки М. Равеля (1975, диригент — Ф. Глущенко), Концерт №1 Ф. Ліста (1978, диригент — Ф. Глущенко). Сольні концерти Є. Ржанова у філармонії відбувались у 1971, 1974, 1976 рр. Особливими вони були тим, що у всіх них піаніст до своїх програм включив твори українських композиторів (А. Штогаренка, Б. Лятошинського, В. Сільвестрова).

На відміну від 1960-х рр., у 1970-х рр. можливість виступати із сольними концертами в київській філармонії отримали й піаністи з інших міст України. Серед них — львівські піаністи Марія Крушельницька (1971, 1973) й Олег Криштальський (1977), донецький піаніст Михайло Легоцький (1973, 1975).

Активною в 1970-х рр. була концертна діяльність викладачів-піаністів **київської консерваторії**. Серед представників кафедр спеціального фортепіано сольні концерти давали Є. Ржанов, В. Сечкін, М. Сук, Л. Марцевич, найактивнішим учасником заходів філармонії цього періоду з викладачів кафедри загального та спеціалізованого фортепіано КДК став Микола Сільванський, котрий неодноразово був учасником авторських концертів та активно брав участь у заходах дитячої філармонії. З його колег по кафедрі нерідко виступи в збірних концертах мали Ю. Толпін та П. Батюшков.

Окремою сторінкою співпраці українських консерваторій та київської філармонії у цьому періоді була можливість виступів студентів та аспірантів фортепіанного факультету в Колонному залі філармонії. Зокрема, у 1971 р. студенти

КДК перед участю в Міжнародному конкурсі Б. Сметани отримали можливість обіграти концерти для фортепіано з оркестром (Л. Донець, Т. Степанова¹). У 1970-х рр. саме зал київської філармонії приймав заключні концерти лауреатів республіканських конкурсів, де у 1973 р. на ньому виступили піаністи Людмила Цап (львівська консерваторія), Володимир Шамо (КДК), Сергій Терент'єв (випускник одеської консерваторії); у 1974 р. — Наталія Толпиго (КДК). У 1976–1977 рр. проводились концерти-звіти кращих випускників київської, львівської, одеської консерваторій, Харківського інституту мистецтв, Донецького музично-педагогічного інституту. З піаністів у 1976 р. взяли участь у них — Людмила Кужель (Львів, клас доцента О. Качевої); Людмила Каравацька (Київ, учасниця камерного тріо з Сергієм Юсовим (скрипка), Наталією Бойко (віолончель), клас доцента Л. Цвірко) Ніна Заїкіна (Львів, клас доцента М. Угляр); Євген Куришев (Київ, клас професора О. Александрова); Надія Стрельникова (Київ, клас професора Т. Кравченко); у 1977 р. — Наталія Толпиго (Київ, клас професора О. Александрова), Неля Башицька (Львів, клас доцента М. Крушельницької).

Репертуар сольних концертів українських піаністів хоча і рідко складався виключно з творів національних композиторів, але їх фортепіанні твори вони періодично включали до своїх програм. У 1971 р. Борис Деменко давав сольний концерт з творів Б. Лятошинського². У 1973 р. до програм сольних концертів М. Крушельницька долучила твори М. Колесси, В. Сечкін — Л. Ревуцького, Д. Клебанова, В. Косенка, А. Штогаренка, М. Легоцький — В. Косенка.

Концерти піаністів, представників інших республік СРСР. Переважна більшість піаністів, котрі приїжджали в радянські часи в київську філармонію із сольними концертами, представляли РРФСР. Орієнтовно щороку вони мали більше десятка виступів, що, на жаль, мало перевагу навіть над кількістю сольних концертів українських піаністів. Також мали місце і сольні концерти піаністів — представників інших

1. Навчалися у КДК.

2. Концерт відбувався в Будинку композиторів, але був організований як захід київської філармонії.

Рис. 1. Афіша сольного концерту Євгена Ржанова.

Джерело: Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва України, фонд 915, опис 1, справа 430.

Рис. 2. Афіша сольного концерту Михайла Легоцького.

Джерело: Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва України, фонд 915, опис 1, справа 534.

Рис. 3. Афіша сольного концерту Бориса Деменка.

Джерело: Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва України, фонд 915, опис 1, справа 437.

республік СРСР, серед них були соліст азербайджанської філармонії Фархад Бадалбейлі (1972, 1975, 1977, 1979), заслужена артистка Латвійської РСР Ілзе Граубінь (1975), фортепіанні дуети — Медея Паніашвілі та Медея Алтунашвілі (представники Грузинської РСР, 1979), фортепіанний дует заслужених артисток Естонської РСР — Анни Клас та Бруно Лукк.

Концерти закордонних піаністів у київській філармонії 1970-х рр. були представлені в кожному концертному сезоні, і вони також репрезентували широку світову географічну панораму. Далі в статті доцільно за хронологією навести конкретні імена митців, котрих мала нагоду слухати київська публіка. У 1970 р. із сольними концертами в київській філармонії виступили Рудольф Капоралі (Італія), Джон Лілл (Великобританія), Анні Фішер (Угорська народна республіка, далі УНР), Джон Браунінг (США); у 1971 р. — Грант Іоханнес (США), Франсуа Тіольє, Жан Бернар Пом'є (Франція), Джон Огдон (Великобританія), Яеко Ямане (Японія), Петро Палечний (Польська народна республіка, далі ПНР), дует Неллі і Хаїме Інграм (Панама); у 1972 р. виступили — Франкон Дейвіс (Англія), Хітосі Кобаясі (Японія); 1973 — Мачей Шиманські, Рішард Бакст (ПНР), Едвард Ауер, Сьюзен Старр (США), Габор Габош, Анні Фішер, Дьюла Кіш (УНР), Франц Гукмелль (Федеративна республіка Німеччина, далі ФНР), Пауль Бадур Шкода (Австрія), Сесіль Уссе, Мішель Берофф (Франція), Артур Мореїра-Ліма (Бразилія); 1974 — Галина Черні-Стефанська, Барбара Хессе-Буковська (ПНР), Бернар Флавінї, Франц Кліда, Франсуа Тіольє (Франція), Міша Діхтер, Юджін Ліст (США), Яеко Ямане (Японія), Рудольфо Капораллі (Італія), Артур Мореїра-Ліма (Бразилія), Хітосі Кобаясі (Японія); 1975 — Даніел Поллак, Ральф Вотапек, Поль Рутман (США), Ёньо Яндо, Деже Ранкі (УНР), Марчелла Круделлі (Італія), Дагмар Балогова (Чехословацька соціалістична республіка, далі ЧСР), Вассо Деветці (Франція), Марек Яблонські (Канада); 1976 — Бернар Ренгессен, Бернар Флавінї (Франція), Луїза Сорін (Аргентина), Люсі Ішханян (США), Дьєрд Надор (УНР); 1977 — Алан Шіллер (Англія), Шура Черкаський (США), Пауль Бадур-Шкода (Австрія); 1978 — Душан Трбоевич

(Соціалістична федеративна республіка Югославія), Хіроко Накамура, Яеко Ямане, фортепіанний дует Сехіко і Куніо Колдама (Японія), Сержжіо Пертікаролі (Італія); 1979 — Павол Ковач (ЧСР), Поль Рутман (США), Анні Д'арко (Франція), Нансі Казанова (Куба).

Отже, наведений вище перелік закордонних піаністів визначає 1970-ті рр. як період активної міжнародної творчої комунікації в київській філармонії. Слід зазначити, що значна частина з них мали у своїх гастрольних графіках по два сольні концерти в Києві, переважно з повністю різною програмою або сольний концерт та можливість виступу з оркестром у межах симфонічних концертів. Збережені буклети сольних концертів закордонних піаністів того періоду цікаві не лише своєю основною програмою, але і фіксацією творів «на біс», виконання яких є ознакою високої оцінки публіки. Так, Едварда Ауера та Дьюлу Кіш у 1973 р. викликали «на біс» аж чотири рази. Переважно **репертуар закордонних піаністів** представляв т. зв. «типовий концертний перелік композиторів», що включав твори Й. С. Баха, віденських класиків, романтиків та творів композиторів ХХ ст., серед яких передусім були К. Дебюссі, М. Равель, але найбільш цікавим у контексті нашого дослідження є той репертуар, з яким київська публіка знайомилася вперше. Здебільшого це твори композиторів-співвітчизників тих закордонних піаністів, котрі приїжджали з гастролями. Хоча повністю програми сольних концертів цих піаністів жодного разу не базувались виключно на їх національній музиці, але ті окремі твори їхніх програм, що репрезентували закордонну композиторську творчість, викликали особливий інтерес у публіки. Серед цього репертуару виконання: Гроантом Іоханнесом у 1971 р. Варіацій американського композитора Аарона Копленда, Сесілем Уссе Сонатини французького композитора Анрі Дюїїє (1973), Рудольфом Капоралі циклу «Дитячі п'єси» італійського композитора Альфредо Казелли (1974), Ёньо Яндо «10 багателей» угорського композитора Пала Кадоши (1975), Луїзою Сорін Маленького танцю аргентинського композитора Карлоса Гуаставіно (1976), Люсі Ішханян Сонати ля мінор американського композитора Алана

Хованеса (1976), Душаном Трбоевичем Балканських танців сербського композитора Марка Тайчевича (1978), Нансі Казановою «Шести маленьких п'єс» кубинського композитора Лео Брауера (1979). Окремо в цьому руслі варто згадати японських піаністів, котрі включали твори своїх співвітчизників для виступів у київській філармонії, більш кількісно, аніж вище згадані піаністи. Таким чином, протягом 1970-х рр. у київській філармонії прозвучали такі твори японських композиторів, як: Токата Сісідо (Яеко Ямане, 1974, 1978), «П'ять пейзажів, що відкриваються з вершини старої башти» Танака (Сехіко і Куніо Кодاما, 1978).

Рис. 4. Програма сольного концерту
Франсуа-Жоеля Тіольє.

Джерело: Центральний державний архів-музей
літератури та мистецтва України,
фонд 915, опис 1, справа 569.

Філармонія активно надавала можливість для проведення **авторських концертів**. Зокрема, протягом 1970-х рр. були проведені авторські концерти В. Гомоляки, М. Сільванського, В. Сечкіна, М. Скорика (1971), Л. Ревуцького, О. Тактакішвілі, Я. Цегляра (1972), В. Кирейка (1973), Ю. Мейтуса (1974), Я. Іванова (1975), А. Філіпенка (1979) та ін. Важливе місце в репертуарній політиці філармонії посідали ювілейні концерти, присвячені видатним українським

композиторам, які сприяли збереженню й популяризації національної музичної спадщини. З тогочасних українських композиторів — А. Філіпенка (до 60-річчя, 1972), Л. Ревуцького (до 85-річчя, цикл концертів протягом 1974–1975), М. Сільванського (до 60-річчя, цикл концертів протягом 1975), А. Штогаренка (до 75-річчя, 1977), А. Кос-Анатольського (до 70-річчя, 1979). Серед інших подій, присвячених вшануванню ювілейних дат українських композиторів — концерти до 75-річчя М. Вериківського (1971), 85-річчя Б. Лятошинського (1975), 80-річчя В. Косенка (1976). На переважній більшості перелічених концертів була представлена фортепіанна різножанрова музика, зокрема навіть концерти для фортепіано з оркестром Л. Ревуцького (на авторських концертах у 1972, 1974, 1979 рр., соліст — Є. Ржанов), Б. Лятошинського (на ювілейному концерті Б. Лятошинського, 1975), О. Тактакішвілі (1972, солістка — М. Мдівані), Я. Іванова (1975), Концерт №4 М. Сільванського (на його авторському концерті у 1975 р., соліст — автор).

Висновки. Концертна діяльність київської філармонії 1970-х рр. засвідчила активізацію мистецького життя, розширення репертуарних орієнтирів та поглиблення культурних контактів. Участь провідних українських і зарубіжних піаністів сприяла формуванню багатовимірного художнього простору, що поєднував традиції національної школи з надбаннями світового виконавства.

Репертуарна політика установи, зорієнтована на поєднання класики з творами сучасних українських композиторів, забезпечила популяризацію національної музики та інтеграцію українського фортепіанного мистецтва в міжнародний контекст.

Таким чином, діяльність київської філармонії цього періоду стала важливим чинником розвитку української музичної культури, поєднуючи збереження традицій із відкритістю до нових художніх тенденцій.

Список посилань

- Вечірній Київ*. (1970, Жовтень 20). № 246 (8025).
- Дитяча філармонія*. (1970). Музика, (6), 34.
- Каменська, В. Ю. (2025). Феномен токатності в українській музиці 1970-х рр. у контексті процесу «українізації» жанру токати в середині ХХ ст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, (2), 430–435. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2025.339042>
- Каплюк, Є. (1979). Київська дитяча філармонія. *Музика*, (3), 24.
- Національна філармонія України. (2025). *Офіційний сайт [Вебсайт]*. <https://www.filarmonia.com.ua/>
- Олексюк, О., & Штейн, Д. (2025). Піаніст Євген Ржанов: творчий шлях майстра. *Молодий вчений*, 4(135). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-4-135-20>
- Рижова, М. (2025a). Опера на сцені Національної філармонії України: адаптація режисерського задуму до сценічного простору. *Художня культура. Актуальні проблеми*, 21(1), 227–233. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.21\(1\).2025.333506](https://doi.org/10.31500/1992-5514.21(1).2025.333506)
- Рижова, М. (2025b). Перформативні проекти в репертуарі Національної філармонії України: особливості сценічного втілення та публічної презентації. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 84(3), 76–83. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-11>
- Рожок, О. В. (2016). Філармонія в музичній культурі сьогодення: від парадигми управління до парадигми проектування (методологічний аспект). *Київське музикознавство*, (53), 158–166. http://nbuv.gov.ua/UJRN/kmuz_2016_53_20
- Рощина, Т. О., & Ринденко, О. В. (Упоряд.). (2013). *Київська фортепіанна школа. Імена та часи* (О. В. Сахарова & О. Є. Степанюк, Ред.). НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Савчук, С. (1979). Концерти, концерти... *Театрально-концертний Київ*, (1), 6. <https://uartlib.org/zhurnali/teatralno-kontsertniy-kiyiv-1-1979/>
- Семененко, Н. (2015). Культурна стратегія і стратегіями Національної філармонії України: естетичні виклики епох. *Студії мистецтвознавчі*, (1), 56–63. <https://sm.etnolog.org.ua/zmist/2015/1/56.pdf>
- Центральний державний архів-музей. (1970–1979a). *Київська державна філармонія. Афіші концертів і творчих вечорів* (Ф. 915, оп. 1, спр. № 391–395, 430–439, 479–493, 528–537, 868–875). [Архівні матеріали].
- Центральний державний архів-музей. (1970–1979b). *Київська державна філармонія. Програми концертів і творчих вечорів* (Ф. 915, оп. 1, спр. № 389–390, 425–426, 475–476, 520–521, 568–569, 621–622, 685–686, 754–755, 809–810, 865–866). [Архівні матеріали].
- Яворський, Е. Н. (2003). *Зоряний шлях Національної філармонії України. Історія. Минуле. Сучасне*. Музична Україна.
- UkrKinoChronika. (2025, Квітень 13). *Збірник кіносюжетів. 1973 р. УкрКіноХроніка* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=L3-qBoyaApg>

References

- Vechirnyi Kyiv*. (1970, October 20). No. 246 (8025). [In Ukrainian].
- Dytiacha filharmonia*. (1970). Muzyka, (6), 34. [In Ukrainian].
- Kamenska, V. Yu. (2025). The Phenomenon of Toccata-ness in Ukrainian Music of the 1970s in the Context of the “Ukrainianization” of the Toccata Genre in the mid-XX Century. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, (2), 430–435. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2025.339042>. [In Ukrainian].
- Kapliuk, Ye. (1979). Kyiv Children’s Philharmonic. *Music*, (3), 24. [In Ukrainian].
- National Philharmonic of Ukraine. (2025). *Official website [Website]*. <https://www.filarmonia.com.ua/>. [In Ukrainian].
- Oleksiuk, O., & Shtein, D. (2025). Pianist Yevhen Rzhанov: The Creative Path of the Master. *Molodyi vchenyi*, 4(135). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-4-135-20>. [In Ukrainian].
- Ryzhova, M. (2025a). Opera on the Stage of the National Philharmonic of Ukraine: Adapting the Director’s Concept to the Stage Space. *Khudozhnia kultura. Aktualni problemy*, 21(1), 227–233. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.21\(1\).2025.333506](https://doi.org/10.31500/1992-5514.21(1).2025.333506). [In Ukrainian].
- Ryzhova, M. (2025b). Performative Projects in the Repertoire of the National Philharmonic of Ukraine: Features of Stage Implementation and Public Presentation. *Aktualni pyannia humanitarnykh nauk*, 84(3), 76–83. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-11>. [In Ukrainian].
- Rozhok, O. V. (2016). The Philharmonic in Today’s Musical Culture: From the Management Paradigm to the Design Paradigm (Methodological Aspect). *Kyivske muzykoznavstvo*, (53), 158–166. http://nbuv.gov.ua/UJRN/kmuz_2016_53_20. [In Ukrainian].

- Roshchyna, T. O., & Ryndenko, O. V. (Comps.). (2013). *Kyiv Piano School. Names and Times* (O. V. Sakharova & O. Ye. Stepaniuk, Eds.). Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. [In Ukrainian].
- Savchuk, S. (1979). Concerts, Concerts... *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, (1), 6. <https://uartlib.org/zhurnali/teatralno-kontsertnyi-kiyiv-1-1979/>. [In Ukrainian].
- Semenenko, N. (2015). The Cultural Strategy and Strategems of the National Philharmonic of Ukraine: Aesthetic Challenges of the Era. *Studii mystetstvoznavchi*, (1), 56–63. <https://sm.etnolog.org.ua/zmist/2015/1/56.pdf>. [In Ukrainian].
- Central State Archive-Museum. (1970–1979a). *Kyiv State Philharmonic. Posters of Concerts and Creative Evenings* (F. 915, Op. 1, Files Nos. 391–395, 430–439, 479–493, 528–537, 868–875). [Archival materials]. [In Ukrainian].
- Central State Archive-Museum. (1970–1979b). *Kyiv State Philharmonic. Programs of Concerts and Creative Evenings* (F. 915, Op. 1, Files Nos. 389–390, 425–426, 475–476, 520–521, 568–569, 621–622, 685–686, 754–755, 809–810, 865–866). [Archival materials]. [In Ukrainian].
- Yavorskyi, E. N. (2003). *The Star Path of the National Philharmonic of Ukraine. History. Past. Present*. Muzychna Ukraina. [In Ukrainian].
- UkrKinoChronika. (2025, April 13). *Collection of Film Stories. 1973. UkrKinoChronika* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=L3-qBoyaApg>. [In Ukrainian].

Ю. М. Зубай

доктор філософії, викладач загального фортепіано,
Київська муніципальна академія музики ім. Р. Глієра,
м. Київ, Україна

Y. Zubay

Doctor of Philosophy, Teacher of General Piano,
R. Glière Kyiv Municipal Academy of Music,
Kyiv, Ukraine

Отримано: 05.09.2025

Прийнято до друку: 19.09.2025

Опубліковано: 25.12.2025